

Source Sheets *for*
BRACHOS
PRESENTATION

Introduction3

Benefits of Making a *Bracha*3

Manner in Which *Bracha* Should be Recited6

Importance of Learning the Laws8

Bracha She'aina Tzericha9

Ate Without a *Bracha*11

Doubt if Made a *Bracha*12

Salt12

INTRODUCTION

- Meaning and importance of *brachos*.

...לשון ברוך אתה ה' הוא לשון שבח ותהלה. אמר הלא אתה הוא מקור הברכה שממנו יבא השפע לכל נשפע... והזכיר ברוך לשון פעול כי הוא פעול בעצם הברכה והוא מקור החכמה והברכה שאינו פוסק לנצח נצחים כי לשון ברכה מלשון בריכת מים...

...אין הברכות צורך הגבוה אלא צורך הדיוט כי כיון שהוא מקור הברכה וכל הברכות משתלשלות ממנו... אין התועלת והריבוי כי אם אלינו כי מי שמברך על מה שנהנה הוא מעיד על ההשגחה שהוא ית' המציא מזון לשפלים כדי שיחיו ובזכותם התבואה מתברכת והפירות מתרביין...

...וכיון שמצינו פסוק מלא בתורה כי הוא יתעלה צוה אותנו לברך על מזוננו מכאן יש ללמוד שיש על האדם חובה עצומה להזהר בברכות החובה וגם בברכת הנהגין וכל הזהיר בהם הלא זה מופת על אמונתו הטובה ועל זכות לבו והוא מעיד על עצמו שיש ליהדותו שרש ועיקר והוא חסיד וירא חטא:

ספר כד הקמח אות ברכה

BENEFITS OF MAKING A BRACHA

Draws one closer to Hashem

- This verse teaches us the obligation to recite one hundred *brachos* a day.

וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שְׂאֵל מֵעַמּוֹךָ כִּי אִם לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ לְלַקֵּת בְּכָל דְּרָכֶיךָ וּלְאַהֲבָהוּ אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ

בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ:

דברים י, יב

- Stopping to make a *bracha* throughout one's day with real intent, increases one's awareness of Hashem, and thereby his *yiras shamayim*.

תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך

בבלי מנחות מג, ב

מה ה' אלקיך וגו' – קרי ביה מאה.

רש"י מסכת מנחות דף מג עמוד ב

Protection

- We see that saying one hundred *brachos* a day saves lives.

הוקם על כנגד מאה ברכות שבכל יום היו מתים מישראל מאה אנשים בא דוד ותקן להם מאה ברכות כיון שתקנם נתעצרה

המגפה

במדבר רבה (וילנא) פרשת קרח פרשה יח

- This is especially important today....

מכתב מהגאון הרב אהרן ליב שטינמן לאברך (לא למחבר) לאור המצב

מכ"י ידידי ר' ...

י"ד סיון תשס"א

שמחתי על שאתה מתאמץ למנוע מלהכשל בחטא הלשון אשר לדאבונינו הוא קל מאוד בעיני הרבה אפילו מאלו שנחשבים מהיראים לדבר ה', ועי"ז באים גם לחטא המר של מחלוקת ה' ישמרנו, יאשר כחך ותמשיך להשיב רבים מהעון המר וזכות זה יהיה בעזרך.

ואשר בנוגע מה שיום יום רואים שמתרבים הצרות שאנשים צעירים בעלי משפחות גדולות נענשים ומשאירים אלמנות ואלמנים ויתומים כמובן אין לנו נביאים שיודעים על מה נעשו ומה יש לתקן אבל גם אם אין יודעים יש לכל הפחות לקבל להטיב מעשיו וזכות זה אולי ישפיע שפע טוב להכלל ולהפריט להינצל ולבלום הקטיגוריא הגדולה של מדת הדין השולטת בעוה"ר. והיות שמצאנו דברים שבאופן יחסי לא קשה לקיים אותם רק צריך קצת תשומת לב והם דברים גדולים בחשיבותם, כגון אמירת ק' ברכות בכל יום אשר מבואר בטור או"ח סי' מ"ו שלפני שדוד המלך תיקן זה היה מתים מאה נפשות בכל יום ולא היו יודעים על מה מתים עד שחקר והבין ברוח הקודש ותקן להם לישראל מאה ברכות.

ספר מצמיח ישועה, לפני ההקדמה

- And so too said Rav Shlomo Zalman Auerbach...

וְאָמַר לִי הַגָּאוֹן רַבִּי יִצְחָק יְרוּחֵם בּוֹרוּדְיאָנְסְקִי שְׁלִיטֵ"א, חֲתָנוּ שֶׁל מֶרֶן הַגָּאוֹן הָאֲדוּר רַבִּי שְׁלֵמָה זְלַמֵּן אוֹירֶבַּאךְ זְצוּק"ל, שֶׁפָּעַם אָחַת בָּא אֵלָיו גְּדוֹל אֶחָד שֶׁהָיָה חוֹלָה מְסַכָּן ל"ע וּשְׁאָלוּ אֵיךְ לְהִתְחַזֵּק וּלְעוֹרֵר רַחֲמִים עַל עַצְמוֹ בְּעַת צָרָתוֹ. וְעָנָה לוֹ הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁלֵמָה זְלַמֵּן ז"ל, שְׂאִינִי רְאוּי לְהַגִּיד זֶה לְאַחֲרִים, אֲכַל אֲנִי אֲגִיד לְךָ מֵהַשְׁהִיחֵי עוֹשֶׂה בְּעַצְמִי בְּמִצְבֵּי כְּזֶה, הֵיחֵי מִחִזֵּק אֶת עַצְמִי בְּאֲמִירַת הַמָּאָה בְּרִכּוֹת, שֶׁתְּהֵא אֲמִירַת מִלַּת בְּרוּךְ כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ, וּמִלַּת אֲתָה כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ, וְאֲמִירַת הַשֵּׁם כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ לֹאמַר אֶת הַשֵּׁם, וְאִם אֲצַלִּיחַ כְּזֶה, הָרִי זֶה בְּשִׁבְלֵי הַמּוֹסֵר הַכִּי גְּדוֹל.

מצות מאה ברכות כהלכתה עמ' כב

Benefits the whole world

- One who derives pleasure from this world without first making a *bracha* is like one who steals from Hashem and from the Jewish People.

אמר רבי חנינא בר פפא כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו גזול להקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל שנאמר גזול אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית ואין אביו אלא הקדוש ברוך הוא שנאמר הלא הוא אביך קנך ואין אמו אלא כנסת ישראל שנאמר שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך מאי חבר הוא לאיש משחית אמר רבי חנינא בר פפא חבר הוא לירבעם בן נבט שהשחית את ישראל לאביהם שבשמים

בבלי ברכות לה, ב

- How is he stealing?

יש בזה סוד גסתר והוא סוד הברכות, ונגלהו — שהמברך על הפירות או על אחת מהנאות העולם כבר הסכים בדעתו שהוא יתברך אשר מברכו על הנאותיו הוא המשגיח והוא המנהיג את הכל והוא סבת הכל, שאף על פי שהגלגלים בסבתם והארץ בטבעה מצמיחים ומגדלים, אין כחם מצדם רק מצד השפע הנשפע עליהם מן הסיבה העליונה המשגיח בכל ב"ה הפך מאמר האומרים^א אלכה אחרי מאהבי נותני לחמי ומימי וגו', שהיו גותנים כל הסבות לגלגלים הפועלים בארץ בטבעם ולרוחניים שהם נפש להם ושוללים הכל ממנו יתברך, על כן נקרא מי שאינו מברך: „גזול אביו” — שה„אב” רמז לסיבה הראשונה כמו שהאב סיבה לבן, וגזול אותו ששולל ממנו ההשגחה וההנהגה ממעשה התחתונים.

רשב"א חידושי אגדות

Benefits you

- Benefits the *mevareich* personally.

מכל הלין שמעינן דהנזוהר בברכות עושרו והונו מתקיים ומתרבה, אבל מי שאינו נזהר בהם אזי עושרו נפסד ונתמעט כנזכר. ודומה לבעל הפקדון שנותן הפקדון לאדם ומרשהו לעשות עם הפקדון הזה כרצונו, וליהנות ממנו כפי מה שירצה, רק באופן בכל פעם שיהנה מן הפקדון הזה יתן לו הודאה וברכה על זה. ואם כה יעשה אזי יוסיף פקדון על פקדונו, אבל אם לא יתן הודאה וברכה על זה, אז הוא כחש בפקדונו, אזי הוא מחויב להחזיר לו הפקדון... כן בעל הפקדון זה הקדוש ברוך הוא שנותן פקדון לאדם, כי כל קנייני עולם הזה שיש לו לאדם אינם קניינים לו קנין עולם, רק הם בפקדון אצלו, ותלויים ברצון השם יתברך שהוא בעל הפקדון. ומרשהו לעשות עם הפקדון הזה כרצונו, וליהנות ממנו כפי חפצו ותאות נפשו. רק בכל פעם שיהנה יתן ברכה והודאה להשם יתברך והם ברכת הנהיגין. ואם כה יעשה אזי יוסיף פקדון על פקדונו, כי עושרו והונו מתרבה, דבזכות זה הפירות והתבואה מתברכים ומתרבים, וכל אשר יעשה יצליח כנזכר.

מטה משה עמוד העבודה נטילת ידים, סעודה, ברכות סימן שנא

• And amazingly...

אמר לי מורי [האר"י] ז"ל כי עיקר השגת האדם אל רוח הקודש תלויה ע"י כוונת האדם וזהירות בכל ברכת הנהנין... והזהירנו מאוד בזה.

רבי חיים ויטאל, שער רוח הקודש דף ט, ב מובא בכף החיים או"ח קצא, ו

• Special reward for being scrupulous in saying *birchas hamazon*.

**כָּתַב בְּסֵפֶר שְׁתֵּי יָדוֹת (שהמ"א מביא אותו לפעמים, עין בסי' מ"ו סק"ח)
בְּשֵׁם סֵפֶר הַמִּצְוֹת לְהַקְנִיחַ וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ, לְכֵן אַתֶּם בְּגִי הַגְּלוּת,
שִׁימוּ לֵב לְדַעַת אֶת אֱלֹהֵיכֶם וּלְכַרְףּ בְּכָל יוֹם מֵאָה בְּרָכוֹת קְדֵי
שְׁתַּתְּפְּרוּ מֵהֶם, כִּי עַל יְדֵי הַבְּרָכוֹת הָאֵלוּ אָנוּ חַיִּים וְקַיָּמִים בְּגְלוּת,
לְכֵן שִׁמְעוּ אֵלַי וְאֵל תְּקַלּוּ בָהֶם.**

כך מקובל אני מרבתי ישמרם אל, שכל הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויין לו בכבוד כל ימיו.

ספר החינוך מצוה תל

(א) ...כתב בספר החינוך כל הזהיר בבהמ"ז מזונותיו מצויות לו כל ימיו בכבוד. והמדקדק יזהר לברך לכתחלה תוך הספר ולא בע"פ. כתב בספר חסידים מעשה באחד שמת ונתגלה בחלום לאחר מקרוביו וא"ל בכל יום דנין אותי על שלא הייתי מדקדק לברך כל הברכות בכונת הלב וכו' ע"ש:

משנה ברורה סימן קפה ס"ק א

MANNER IN WHICH BRACHA SHOULD BE RECITED

Hold in stronger hand

כל דבר שמברך עליו לאכלו או להריח בו צריך לאוחזו בימינו כשהוא מברך.

שו"ע או"ח רו, ד

לאוחזו בימינו – ואל יתחוב בסכין.

מגן אברהם סימן רו ס"ק ו

(יז) צריך לאוחזו – טעם האחיזה כדי שיכוין לבו על מה שמברך והוא רק לכתחלה דבדיעבד אם בירך עליו כשהיה מונח בפניו אף אם לא אחזו כלל יצא וכדלקמיה:

(יח) בימינו – הטעם משום חשיבות וובאיטר יד אזלינן בתר ימין ושמאל דידיה ולא בתר דעלמא... [וכן בכל ברכה שמברך על איזה מצוה יש לו לאחזו הדבר ביד ימינו בשעת ברכה וע"ד הקבלה אין לתחוב הפרי שמברך עליו בסכין אף שיאחזו הסכין בימינו...]

משנה ברורה סימן רו ס"ק יז-יח

Say it slowly and deliberately

ולא יזרוק ברכה מפיו – במהירות, שדומה עליו כמשא, אלא שחוק קבוע הוא לו.
רש"י מסכת ברכות דף מז עמוד א

(א) פי' המלות – כמו שאחז"ל וברכות מ"ז] שלא יזרוק הברכה מפיו אלא יכוין בעת האמירה ויברך בנחת
משנה ברורה סימן ה ס"ק א

Recite the bracha loud enough to hear yourself

וצריך להשמיע לאזניו, ואם לא השמיע לאזניו יצא ובלבד שיוציא בשפתיו
שו"ע או"ח רו, ג

Ideally say loudly

וה"ה בכל שאר ברכות ירגיל לומר בקול רם כי הקול מעורר הכונה. של"ה:
משנה ברורה סימן תרמג ס"ק ה

Do not be involved in other activities

אסור לברך והוא עוסק במלאכתו.
שו"ע או"ח קפג, יב

Do not pause for more than the time it takes to say, "שלום עליך רבי"

כל אלו הברכות צריך שלא יפסיק בין ברכה לאכילה. הגה: יותר מכדי דבור.
שו"ע או"ח רו, ג

(יב) יותר מכדי דיבור – היינו כדי שאילת תלמיד לרב שהוא שלום עליך רבי, ויותר מהכי חשיב הפסק.
משנה ברורה סימן רו ס"ק יב

Ideally, cover both the upper and lower parts of one's body

ולא יברך ערום, עד שיכסה ערותו... ואפילו אם אינו ערום, אם לבו רואה את הערוה או שראשו מגולה, אסור לברך.
שו"ע או"ח רו, ג

היתה טליתו חגורה על מתניו לכסותו ממתניו ולמטה, אף על פי שממתניו ולמעלה הוא ערום, מותר לקרות ק"ש.
שו"ע או"ח עד, ו

אף על פי וכו' – במקום הדחק דאי לאו הכי אין נכון לכתחלה לעשות כן אפילו באיזה ברכה וכל שכן בקריאת שמע:
משנה ברורה סימן עד ס"ק כב

- Mussar and Kabbala sources speak about the importance of saying Berachos with joy

צריך להיות שמח בהיותו מברך להקדוש ברוך הוא בברכת הנהנין... בברכותיו יכוון לתת שבח והודאה לעילת הכל שברא הדבר והוא ועל ידי השבח יתדבק באהבת הבורא ובגדולתו ורוממותו... כבר אמרנו שכל העליונים והנשמות למעלה כולם משבחות לבורא מפני הטובה שקבלו ממנו ולעולם עילת הכל שפעו ואורו אינו נמנע מלהשפיע, ועל זה אנו חייבים לברכו, ולסבה זו הוא ענין הברכות שתקנו אנשי כנסת הגדולה על כל דבר כדי שנוכח אהבת הקדוש ברוך הוא וגודלו ורוממותו והשגחתו התדירה עמנו בכל עת שברא הדבר והוא על ידי שפעו בכח מדותיו העליונות כדי שיהנו התחתונים משפעו ועל ידו נהיה דבקים בו לעולם. ולכן צריך לתת השבח והברכה לבורא בלב טוב ועין טוב ובשמחה...

והנה מענייני העולם הזה יקח האדם משל והנה לאהבת הקדוש ברוך הוא, ונודע כי הנותן מתנה לחבירו בלי טובה שקדם לו חבירו יחוייב מקבל המתנה ההיא לאהוב את הנותן אפילו אם תהיה המתנה מועטת, והנה הקדוש ברוך הוא שהוא הנותן הכל והוא נותן לכל, כאומרו כי ממך הכל בלי ספק שיחוייב האדם האהבה לו יתברך, וכאשר יחשוב האדם זאת בברכו ברכת הנהנין תתעורר בלבו האהבה...

ועוד כי המברך בשמחה ובלב טוב נעשה מרכבה למדת החסד...

ראשית חכמה, שער האהבה, פרק י

IMPORTANCE OF LEARNING THE LAWS

- The gemara mentions the need of being familiar with the laws of *brachos*.

אמר רבא ילך אצל חכם מעיקרא וילמדנו ברכות...

בבלי ברכות לה, א

This is unusual as although a person needs to be proficient in all areas of *halacha*, we do not find the gemara singling out any other subject in this way.

- Rabbi Katzenelenbogen in his introduction to *Ritva's* laws of *brachos*.

הקדמת מהדיר הלכות ברכות לריטב"א מהדורת מוסד הרב קוק

- The *Ritva* writes that it is the first area of *halacha* that one should learn and teach.

לכן תחילת כל דבר ראוי אדם ללמוד וללמד לבניו ותלמידיו סדר ברכות וכשם שקיומן של מילי דברכות שונה משאר מצוות, כן לימוד הלכותיהן, שהרי אמרו⁸⁴: "אלא אמר רבא ילך אצל חכם מעיקרא וילמדנו ברכות כדי שלא יבא לידי מעילה", ואף שכל התורה צריכה לימוד הוצרכו חז"ל להזהירנו אזהרה יתירה בלמוד הלכות ברכות מה שלא אמרו כן בשאר מצוות. וביאר המהרש"א "דברכות הנהנין יש כמה שנויים בברכות ראשונות ובאחרונות לפי המין וכמה ספיקות שנפלו בהן דאם שינה לא יצא וכאילו לא בירך כלל וה"ז מעל, גם הברכה שבירך היא לבטלה, וע"כ ילך אצל חכם וילמדנו פעם אחר פעם עד שיהיה בקי בהן לברך מעין הברכה".

הלכות ברכות לריטב"א פרק א אות א

BRACHA SHE'AINA TZERICHA

One who begins making a *bracha* and realizes that it is an unnecessary *bracha*, either because he already made the *bracha*, or because the food is covered by a previous *bracha*, should try and prevent himself from having mentioned Hashem's name for no reason by doing one of the following:

- If he had only said 'ברוך אתה ה'....

נטל בידו פרי לאוכלו ובירך עליו, ונפל מידו ונאבד או נמאס... ואם אמר כשנפל: ברוך אתה ה', ולא אמר אלהינו, יסיים ויאמר: למדני חוקיך, שיהא נראה כקורא פסוק ואין כאן מוציא שם שמים לבטלה.

שו"ע או"ח רנ, ו

ברוך אתה ה' למדני חוקיך:

תהלים קיט, יב

- If he had already said 'ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם when he realized....

יג. התחיל לברך ברכה שאינה צריכה, כיצד ינהג?

מ"ב סקי"ח: ברכה שאינה צריכה, כגון שמברך בתוך הסעודה על דברים שנפטרו כבר ע"י ברכת המוציא. וכמו"כ בכל שאר ברכות האכילה והשתיה שבירך עליהם, ותוך כדי אכילתו בירך שוב, ואם שגג ונזכר לאחר שאמר 'ברוך אתה ה'', או לאחר שאמר 'ברוך אתה ה' אלוקינו' עיין לעיל סי' ר"ו אות כ"ה.

ואם נזכר לאחר שאמר 'ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם', מהנכון שלא יסיים הברכה, ויסתמך על הפוסקים הטוברים שכל שאינו ברכה גמורה אין בזה איסור גמור דאין זה אלא כשבח בעלמא שהשי"ת הוא מלך העולם, ויאמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

ואם לאחר שבירך לפני שטעם מהמאכל טעה והתחיל לברך שוב, אזי אם אמר 'ברוך אתה ה' ונזכר, יפסיק ומיד יטעום מעט מהמאכל, ואח"כ יאמר 'למדני חוקיך', ואם אמר 'ברוך אתה ה' אלוקינו' ג"כ יפסיק ומיד יטעום מעט, וימשיך לומר הפסוק 'אתה עניתם אל נושא היית להם ונוקם על עלילותם', ואם התחיל לומר 'מלך' או 'מלך העולם' לא לא יסיים הברכה, אלא יטעום מעט ואח"כ יאמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ואם התחיל בתיבות סיום הברכה (המוציא, בורא, שהכל, וכדו') יסיים הברכה ויטעום מעט, ויאמר בשכמל"ו, ויקבל על עצמו להשתדל באמירת הברכות בכוונה שלא ישוב עוד לכסלה

פסקי תשובות אורח חיים סימן רטו אות יג

- If he had finished the whole *bracha*, he should say ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. According to many opinions, saying so totally removes any sin of mentioning Hashem's name in vein...

ובר מכל דין כיון דלפי מנהגינו אומר בכל פעם בשכמל"ו וזה תיקון שלא עבר על לא תשא כמו שהביא הב"י באו"ח סי' ר"ו וז"ל בשם ירושלמי הדין דנסיב עיגולא ומברך עלוי והוא לא אתי בידיה צריך לברכא עליווי זמן תניות א"ר תנחום צריך לומר בשכמל"ו שלא להזכיר שם שמים לבטלה עב"ל הרי להדי' שאם אומר בשכמל"ו אחר ברכה שאין צריכה תיקון שלא הוציא שם שמים לבטלה וכן משמעות כל הפוסקים א"כ לא חטא כלל בהוצאת שם שמים לבטלה שו"ת פנים מאירות חלק ג סימן ט

- This is also seen from the *Rambam's* wording...

...אם טעה הלשון והוציא שם לבטלה ימהר מיד וישבח ויפאר ויהדר לו כדי שלא יזכר לבטלה, כיצד? אמר השם, אומר ברוך הוא לעולם ועד או גדול הוא ומהולל מאד וכיוצא בזה כדי שלא יהא לבטלה.

רמב"ם שבועות יב, יא

- A close reading of the *Shulchan Aruch* suggests he argues...

נטל בידו פרי לאוכלו ובירך עליו, ונפל מידו ונאבד או נמאס, צריך לחזור ולברך... וצריך לומר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד על שהוציא שם שמים לבטלה...

שו"ע או"ח רו, ו

- The practical difference between these two understandings of saying 'שם וכו', is whether it must be said immediately after the *bracha* or not....

מעין תשובת המשקל דתחת שהוליא ש"ש לבטלה מלווא הוא לשבח ולפאר, הרי דנחלקו בכל גדד אמירה זו.

וברבב שם נפק"מ בין שיטת הרמב"ם והטור, דלשיטת הרמב"ם לא מהני אלא כשאומר בשכמל"ו קמוך להוליא ש"ש לבטלה, דרק כשאומר מיד קאי על השם שהוליא לפני כן והול' כחילו הוליא אח השם מפיו לפארו ולהללו ולא הוי לבטלה, וזה מדויק בלשון הרמב"ם שם בהלכות שבועות שכתב "ימהר מיד וישבח". אבל הטור וכן השו"ע לא כתבו שיאמר כן מיד, דלשיטתם דלא הוי תיקון אלא תשובה אח קפידא שיאמר מיד ויכול לומר כן גם אח"כ. וכ"כ בא"ח סכ"ה דיכול לומר בשכמל"ו גם לאח"ז. עכ"ד. ודפת"ח. (וכעין זה כתב בעינים למשפט כאן).

ונראה דנחלקו בזה הרמב"ם והטור, דכשי מקומות יש ללמוד מדברי הרמב"ם דע"י אמירה זו מתקן שלא יהיה צרכו לבטלה, דז"ל בפ"ד ה"י מצרכות, "נטל אוכל ובירך עליו ונפל מידו ונשרף כו' וצריך לומר בשכמל"ו על צרכה ראשונה כדי שלא להוליא ש"ש לבטלה". הרי דע"י אמירה זו לא ילא ש"ש לבטלה. וכ"ה בפ"ב ה"א משבועות, "ולא שבועה לשוא בלעד היא שאסורה אלא אפילו להזכיר מן השמות המיוחדים לבטלה אסור ואט"פ שלא כשבע כו', לפיכך אם טעה בלשון והוליא ש"ש לבטלה ימהר מיד וישבח ויפאר ויהדר לו כדי שלא יזכר לבטלה". ומבוארת שיטתו דמהני לתקן מה שהוליא ש"ש לבטלה. אך בלשון הטור והשו"ע צסימן ר"ו ס"ו איתא "צריך לומר בשכמל"ו על שהוליא ש"ש לבטלה". ומבוארת שיטתם דאין באמירה זו כדי לתקן אלא

שלמי ניסן על פרק כיצד מברכין, סימן מז אות ג

ATE WITHOUT A BRACHA

- If one realizes in the middle of eating that he did not yet make a *bracha*...

שכח ואכל ולא בירך המוציא, אם נזכר בתוך הסעודה מברך, ואם לא נזכר עד שגמר סעודתו אינו מברך.

שו"ע או"ח קסו, ח

אינו מברך – שברכת הנהנין הוא כשאר ברכת המצות שאין מברכין עליהם אלא עובר לעשייתן ולא אח"כ... ומיהו אם אפשר לו לאכול עוד מעט טוב שיברך המוציא ויאכל:

משנה ברורה סימן קסו ס"ק מח

- If one took a drink and before swallowing realized that he did not make a *bracha*...

שכח והכניס משקין לתוך פיו בלא ברכה, בולען ואינו מברך עליהם ברכה ראשונה.

שו"ע או"ח קעב, א

בולען – שא"א לפולטן דמימאסי ומיפסדי וגם לסלקם לצד אחד מלוגמיו ולברך... אינו יכול לעשות זה במשקין שא"א לדבר בעוד משקין בפיו, הלכך התירו לו לבולען וכתב בלבושי שרד דאם הכניס מעט בפיו ויכול לברך ע"י הדחק יברך: ואינו מברך עליהם וכו' – י"א דכ"ז דוקא כשאין לו יותר משקין לשתות והוא דחוק למשקין הללו אבל אם יש לו יותר יפלוט ולא יהנה בלי ברכה וכן ראוי לנהוג:

משנה ברורה סימן קעב ס"ק א-ב

- If one put food into ones mouth and before swallowing realized that he did not make a *bracha*....

שכח והכניס אוכלין לתוך פיו בלא ברכה, אם הוא דבר שאינו נמאס אם יפלטנו, יפלטנו ויברך עליו. ואם הוא דבר שנמאס, מסלקו לצד אחר ומברך.

שו"ע או"ח קעב, ב

שאינו נמאס – כגון פולין וכיו"ב שהם קשים:

יפלטנו ויברך עליו – כדי שיהא פיו ריקן בשעת הברכה דכתיב ימלא פי תהלתך [גמרא] וכתב האשכול מהא שמעינן מאן דמברך ברכה צריך לברך מלא פומיה ולא לגמגם:

דבר שנמאס – כגון תותים וענבים:

משנה ברורה סימן קעב ס"ק ו-ח

DOUBT IF MADE A BRACHA

כל הברכות אם נסתפק אם בירך אם לאו, אינו מברך לא בתחלה ולא בסוף, חוץ מברכת המזון מפני שהוא של תורה.

שו"ע או"ח רט, ג

אם מסתפק אם אכל כזית בכדי אכילת פרס אין צריך לברך בורא נפשות רבות:

משנה ברורה סימן רז ס"ק ד

אכל ואינו יודע אם בירך ברכת המזון אם לאו, צריך לברך מספק, מפני שהיא מן התורה.

שו"ע או"ח קפד, ד

SALT

- **Dont say *Hamotzie* until...**

אמר רבא בר שמואל משום רבי חייא אין הבוזע רשאי לבצוע עד שיביאו מלח או לפתן לפני כל אחד ואחד

בבלי ברכות מ, א

- **Two reasons are given for this:**

מלח או לפתן – כדי שתהא נאכלת בטעם (כ) משום כבוד הברכה ועוד כדי (כא) שלא יצטרך אח"כ להפסיק בין ברכה לאכילה לבקש מלח ותבלין דאסור לכתחלה ואפילו אם יתאחר קצת עד שיביאו ג"כ נכון להמתין מלברך. ומש"כ נקיה

כגון פת חטים וכד"ג:

משנה ברורה סימן קסו ס"ק כז

(כ) הגר"ז:

(כא) הגר"א...:

שער הציון סימן קסו

- **The source to this would seem to be...**

הביאו מלח – נמי אין צריך לברך, שאף זו צורך ברכה שתהא פרוסה של ברכה נאכלת בטעם.

רש"י מסכת ברכות דף מ עמוד א

- **According to these reasons where the bread already has salt in it such as ours do nowadays, or when one intends to eat the bread alone without dipping it in anything...**

לא יבצע עד שיביאו לפניו מלח או ליפתן (פי' רש"י כל דבר הנאכל עם הפת) ללפת בו פרוסת הבציעה, ואם היא נקיה או שהיא מתובלת בתבלין או במלח כעין שלנו או נתכוין לאכול פת חריבה, אינו צריך להמתין.

שו"ע או"ח קסו, ה

הגה: ומ"מ מצוה להניח על כל שלחן מלח קודם שיבצע, כי השלחן דומה למזבח והאכילה כקרבן, ונאמר על כל קרבן תקריב מלח (ויקרא ב, יג), והוא מגין מן הפורעניות.

שו"ע או"ח קסו, ה

עססי' ק"ע – פי' אף על גב דאין אנו נוהגין באכילת מלח משום דיש בפת מלח מ"מ מצוה להניחו על השלחן...

מגן אברהם סימן קסו ס"ק

טופירוש אף על גב דאין אנו נוהגין באכילת מלח. ר"ל, כמו שאמרו רז"ל [ברכות מ, א] אחר כל אכילתך אכול מלח, משום דבפת שלנו בלאו הכי יש מלח בפת, סלקא דעתך אמינא דגם מלח שבפת מהני לסלק טעם על כל קרבן תקריב מלח וגם מגין מן הפורענות, קא משמע לן דלא, ומכל מקום מצוה כו':

מחצית השקל אורח חיים סימן קסו ס"ק טו

(טו) ועיין לקמן סוף סימן ק"ע. עיין מ"א, אף על גב דפת שלנו יש בו מלח, אפילו הכי מצוה להניח מלח על השולחן בפני עצמו. ואם אין לו מלח אין צריך לשהות עד שיביאו לפתן.

פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן קסו ס"ק טו

- **Nevertheless based on Kabbalistic sources one should dip the bread in salt three times.**

(לג).....מ"מ מצוה להניחו על השלחן וכתבו המקובלים לטבול פרוסת המוציא במלח ג"פ:

משנה ברורה סימן קסו ס"ק לג

- **This is because...**

וגם הוא גי' ג' הוי"ת

כף החיים או"ח קסו אות לו

- **Leave the salt on the table until after המזון ברכת**

וכן אין להסיר המלח מעל השלחן עד אחר בהמ"ז שיהא כדוגמת המזבח המכפר דכתיב על כל קרבן וכו' וגם הוא מגין מן הפורענות. קשל"ה.

כף החיים או"ח קפ אות ג

- **Since our table is compared to *mizbeach* one should be careful not to...**

...ואסור להרוג כינה על השלחן שאוכלין עליו וכן לעשות בו דבר מאוס לפי שנמשל למזבח וכתוב זה השלחן אשר לפני ד'...

ערוך השולחן אורח חיים סימן קסו סעיף יב